

Reviews and Anotations  
Рецензии и анотации

## УРОЦИ ПО РОДОЛЮБИЕ ЗА БЪЛГАРЧЕТАТА, ЖИВЕЕЩИ ИЗВЪН ПРЕДЕЛИТЕ НА РОДИНАТА

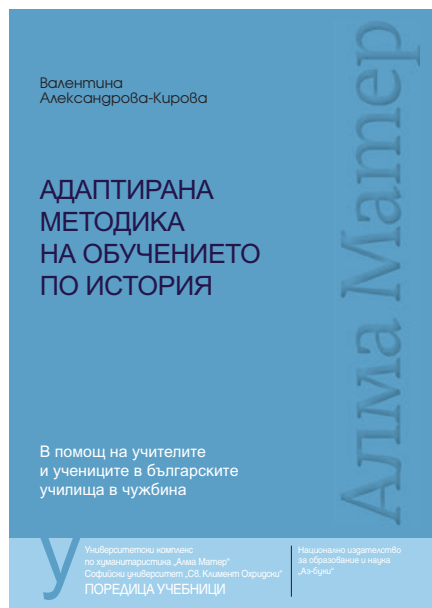
Александрова-Кирова, В. (2017). *Адаптирана методика на обучението по история (В помощ на учителите и учениците в българските училища в чужбина)*. София: УХК Алма Матер. ISBN: 978-619-7065-13-8

**Костадин Грозев**

Университетски комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“  
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Представям на вниманието на читателите на сп. „История“ книга, чийто оригинален и иновативен принос ще е от изключителна полза за заелите се с нелеката, но много родолюбива задача да преподават история в българските неделни училища в чужбина. Книгата е плод на дългогодишните преподавателски занимания на Валя Александрова-Кирова. На натрупания от нея опит в трудната задача да направи българското минало достъпно, интересно и вълнуващо за деца, за които България е едно далечно географско понятие. За ученици, пътуващи всяка седмица десетки километри, за да учат български език, но същевременно и да навлязат в познанието и науката на езика на своите родители. Някои от тях нямат директен спомен за това „Де е България?“. Други свързват понятието с далечни спомени или мигове, прекарани с близки роднини и приятели по време на краткосрочни посещения на места, където са родени техните родители и вероятно живеят техните баби и дядовци.

Проблемите, пред които са изправени преподавателите в подобни образователни институции, са наистина огромни. И най-малкият от тях е степента



на владеенето на българския език – въпреки че доста често стратегията за оценяване в чуждата среда тласка техните родители към търсенето на общуване на преобладаващия език на страната, в която пребивават. Много по-сериозен проблем е липсата на елементарен житейски опит от географската и социалната среда в България, от културните и социалните различия, които моделират неукрепналото съзнание на младите хора. Или подсъзнателното облъчване от страна на съвременните глобални медии и всепоглъщащите съзнанието социални мрежи и нови технологии в съвременното консуматорско общество. Днес младите хора са много по-глобално ориентирани, те лесно се запознават със свои връстници по света. Но често в тази нова комуникационна среда родовата памет и етническата и културната принадлежност и съпричастност са първите жертви на интернационализацията на човешките отношения, на глобалната и много по-мобилна човешка цивилизация.

На този фон можем и трябва да оценим подобаващо и високо както опита, натрупан от авторката, така и нейния ентузиазъм да го сподели с колегията в името на повишаване на ефективността при работата с подобни ученици. Предлагащата методика е плод на дългогодишния интерес на Университетския комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“ към Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и трайно установилото се партньорство с Асоциацията на българските училища в чужбина. По време на редовните годишни срещи на АБУЧ, провеждани традиционно в залите на СУ, екипът на УКУХ получи възможността да се докосне до информация от първа ръка за успехите и проблемите на задграничната колегия и да допринесе за по-ефективната ѝ работа. Плод на това сътрудничество са и по-раншни наши публикации, но тази е от особено значение за нас. Защото касае историята на България и предоставя пътека, по която може да се тръгне, за да се приближат учениците ни зад граница до Родината.

Методиката има и своята съществена теоретично-приложна значимост. В нея се прави обща характеристика на актуалното състояние на преподаването в чужбина, както и на съществените особености в това обучение, което естествено поражда и множество трудности и проблеми. Учителите трябва да се справят със затрудненията на подобен учебен процес – едно е да ходиш на училище всеки ден, друго – само в неделя, с географската раздалеченост на отделните представители на българската диаспора и трудностите за осигуряване на редовното присъствие на учениците. С липсата на адаптирани учебници и учебни помагала, с финансовите трудности около поддържането и увеличаването на материалната база. За да се стигне до чисто методически и дидактически проблеми около структурирането на учебния материал, съчетаването му с преподаването на историята и сродните хуманитарни науки в местните училища, които учениците посещават. Има и конкретни за нашата дисциплина трудности, свързани с периодизацията, историческите умения,

навици и познания, които местната културна и дидактическа традиция поощряват в разрез с нашите намерения в тази посока. Затова са от изключително значение отговорното отношение и намеренията на всеки отделен учител по история – и именно тук е ползата от представената методика.

Колегата Валентина Александрова-Кирова споделя своите идеи убедително, на ясен език и с конструктивен подход, който в никакъв случай не е менторски. Той произлиза от нейния досегашен опит и от желанието ѝ да допринесе методически и идейно за тласкането напред на учебния процес с онова, което отделният учител може – със съдържанието, което влага в час, с начина, по който онагледява материала и го прави достъпен и близък до житейската перспектива на отделния млад човек в класната стая. С адаптирането на учебните програми към реалностите на преподаването и конструктивното използване на възможностите на създадената образователна среда, учебници и помагала. Методиката допълва определени празноти и търси специфични подходи към учениците, техники на преподаването, които да направят часовете, прекарани в неделните училища, в трайни нагласи към България, нейното минало и нейния народ.

Специално място в изследването заема проследяването на опита на българските учители във Великобритания и на начина, по който претворяват местните практики в своето преподаване. Англичаните имат определено водещи позиции в преподаването в средното училище, често техните методики изпреварват континенталноевропейските с десетилетие и определено има какво да се научи от тях. Това е особено актуален проблем с днешните промени, произтичащи от новия Закон за предучилищното и училищното образование. Той задава рамката на образователния процес в Република България, но има своя отзвук и зад граница, където всеки може да черпи идеи и опит как да се възползва от новите законови възможности за подобряването на образователната среда и резултатите, постигнати от учениците в българските училища в чужбина.

Учителите по история са прагматични хора, на които познанието за миналото е дало увереност, че могат да реагират на предизвикателствата на днешния ден – с уроците, наследени от предходните поколения, и с дръзнението и ентузиазма на търсенето на промяната в името на обществения прогрес. Така те преодоляват трудностите на липсата на средства и помагала, адаптират учебните програми към разнообразието на своите ученици. Преодоляват логическите и дидактическите трудности около прекъсваемостта на обучението по определени предмети, като „Роден край“, „История на България“ и „География на България“. Липсата на преподаване по световна история и география, което създава затруднения със съответната научна терминология, проблемите на хорариума, липсата на учители специалисти по дадена дисциплина и много други. Затова съм убеден, че те ще прочетат внимателно тази книга и ще открият в нея точно това, което им е необходимо и полезно.

Основен елемент във всеки образователен процес е мотивацията – едновременно на учениците и на учителите, а в случая – и на родителите, без чиято съпричастност и активна помощ е немислим какъвто и да е образователен процес зад граница. След като прочетох внимателно представения текст, мога убедено да посоча увереността си, че идеите на автора са много полезни и ще имат необходимия отзвук и сред учителите, и сред родителите, а оттам – и сред образователния субект – учениците.

## **PATRIOTIC LESSONS FOR BULGARIAN CHILDREN LIVING ABROAD**

Alexandrova-Kirova, V. (2017). *Adopted methods of teaching history  
(To help teachers and students in Bulgarian schools abroad)*.

Sofia: UHK Alma Mater. ISBN: 978-619-7065-13-8.

✉ **Prof. Kostadin Grozev**

Faculty of History

Center Of Excellence Dialogue Europe

University of Sofia

15, Tzar Osvooboditel Blvd.

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: kgrozev@gmail.com